

การพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ
ในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร*

DEVELOPMENT OF LEADERSHIP FOR THE GOVERNANCE OF THE SANGHA
OF THE SANGHA CHIEFS AT KHLONG LAN DISTRICT
IN KAMPHAENG PHET PROVINCE

พระอธิการพัฑฒ พลญาโน, พระครูอาทรวรชिरกิจ (มานะ ฐานิสฺสโร)

Phraathikarn Phat Phalayano, Phrakhuathornvachirakit (Mana Thanissaro)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Kli13112018@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. ศึกษาปัญหา อุปสรรคและเสนอแนะการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธีกลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ พระสงฆ์ จำนวน 167 รูป ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคนและวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.62, S.D.=0.31) 2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษานักระรมต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และ 3. ปัญหา อุปสรรคการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ด้านวิสัยทัศน์

ที่ไม่ชัดเจน การขาดข้อมูลและเหตุผลเชิงลึกในการตัดสินใจ ซึ่งมีสาเหตุจากการขาดการส่งเสริมภาวะผู้นำอย่างเป็นระบบ ทำให้ภารกิจการปกครองคณะสงฆ์ยังขาดความต่อเนื่อง ขาดพลังร่วมในการขับเคลื่อนศาสนาในระดับพื้นที่อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนาภาวะผู้นำ; การปกครองคณะสงฆ์; พระสังฆาธิการ

Abstract

This research article aimed: 1. To examine the level of leadership development for the governance of the Sangha administration among administrative monks in Khlong Lan District, Kamphaeng Phet Province; 2. To compare the opinions of monks toward the leadership development for the governance of the Sangha administration among administrative monks in Khlong Lan District, Kamphaeng Phet Province, classified by personal factors; and 3. To investigate the problems, obstacles, and provide recommendations for the development of leadership for the governance of the Sangha administration among administrative monks in Khlong Lan District, Kamphaeng Phet Province. This study employed a mixed-methods research design. The quantitative research, samples consisted of 167 monks. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. For the qualitative research, data were collected from nine key informants and analyzed by descriptive content interpretation.

The research results revealed that: 1. The overall level of leadership development for Sangha governance among administrative monks in Khlong Lan District, Kamphaeng Phet Province was found to be high, with a mean score of ($\bar{X}$ =3.62, S.D.=0.31). 2. The comparison of monks' opinions on the development of leadership for Sangha governance among administrative monks in Khlong Lan District, classified by personal factors, age, years of ordination, general education level, and Dhamma education level, revealed no significant differences. Therefore, the research hypothesis was rejected. 3. The problems and obstacles of leadership development for Sangha governance among administrative monks in Khlong Lan District were identified as unclear vision, lack of sufficient data and rationale for decision-making, and inadequate systematic promotion of leadership development. These

limitations resulted in discontinuity in Sangha governance tasks and insufficient collective energy to sustainably drive Buddhism at the local level.

Keywords: Leadership Development; Monastic Governance; Ecclesiastical Administrators

บทนำ

การบริหารจัดการทั้งนี้ย่อมจะต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ คือ คน เงิน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การจัดการหรือเทคนิคในการบริหาร องค์ประกอบทั้ง 4 ประการ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554) ปัจจุบันการบริหารจัดการวัดในอำเภอคลองลาน ให้มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับสำคัญในการนำองค์กรไปสู่ เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ผู้นำกับผู้ตามเจ้าอาวาสนั้นมีภารกิจการบริหารจัดการวัดตามอำนาจหน้าที่ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการและด้านการสาธารณสงเคราะห์ ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จึงมีความสำคัญในการที่จะเป็นผู้นำกิจกรรมด้วยความเต็มใจเพื่อเป้าหมายความสำเร็จ ประกอบด้วยศาสตร์และศิลป์ของการใช้อิทธิพลหรือกระบวนการพัฒนาไปได้ ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน เป็นประเด็นสำคัญที่ควรให้ความสนใจเนื่องจากบทบาทของพระสังฆาธิการมีความสัมพันธ์กับความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาและการสนับสนุนประชาชนในท้องถิ่นตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า (พระมหาอภิชาติ ชยเมธี, 2566)

นอกจากนี้ การศึกษานี้ยังมีการศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในพื้นที่นี้จะช่วยให้เข้าใจถึงความท้าทาย และอุปสรรคที่พระสังฆาธิการต้องเผชิญรวมถึงวิธีการที่สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของพวกเขาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การบริหารจัดการวัดในอำเภอคลองลานต้องการภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ครอบคลุมภารกิจทั้ง 6 ด้าน อย่างไรก็ตาม พระสังฆาธิการหลายท่านยังขาดทักษะและความรู้ที่จำเป็นในการบริหารจัดการกิจการวัดให้ครอบคลุมภารกิจเหล่านี้อย่างทั่วถึง ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การขาดการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ การขาดการสื่อสารที่ดีระหว่างพระสังฆาธิการ และประชาชน รวมถึงการขาดทรัพยากรที่เพียงพอ ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ (พระมหาพชร กิตติวรเมธี และคณะ, 2566)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการปกครอง คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการเพราะภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการ ในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

จะเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาและการสนับสนุนประชาชนในท้องถิ่น การวิจัยเรื่องนี้มีความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ การยึดถือคตินิยมประจำใจ และการเผชิญกับความท้าทายอย่างมีสติปัญญา แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้พระสังฆาธิการสามารถบริหารจัดการกิจการวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า พร้อมทั้งเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยอื่น ๆ ในอนาคตสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 285 รูป (สำนักงานเจ้าคณะอำเภอคลองลาน, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 167 รูป จากการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 2 กลุ่ม ดังนี้ 1. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา 2. พระสังฆาธิการ ในอำเภอคลองลาน รวมจำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ 1. ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงเจ้าคณะอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ 2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับนักเรียนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 167 ชุด 3. นำข้อมูลดิบที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาระดับผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ระดับการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวม

การพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1 ด้านจักษุมา	3.60	0.39	มาก
2 ด้านวิรุโ	3.62	0.41	มาก
3 ด้านนิสสัยสัมปโน	3.64	0.40	มาก
ภาพรวม	3.62	0.31	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.31) โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านนิสสัยสัมปันโน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.40) ด้านวิรุโรร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.41) ด้านจักขุมา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$, S.D.=0.39)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 ผลทดสอบสมมติฐานการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	F-test	Sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	อายุ	1.768	0.138	-	✓
2	พรรษา	0.534	0.711	-	✓
3	วุฒิการศึกษาสามัญ	1.574	0.210	-	✓
4	วุฒิการศึกษานักธรรม	0.747	0.525	-	✓

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรคและเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร พบผลการศึกษาดังนี้

3.1 ด้านจักขุมา คือ พระสังฆาธิการบางรูปยังขาดการวิเคราะห์สถานการณ์ และการวางแผนระยะยาว ทำให้การบริหารไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและชุมชน

3.2 ด้านวิรุโรร คือ พระสังฆาธิการบางรูปยังขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่และทักษะการใช้เทคโนโลยี ส่งผลให้การแก้ปัญหาล่าช้าและไม่ทันต่อสถานการณ์

3.3 ด้านนิสสัยสัมปันโน คือ การปกครองคณะสงฆ์ยังขาดการเกื้อกูลและสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างทั่วถึง ส่งผลให้ความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์และชุมชนไม่เข้มแข็ง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$, $S.D.=0.31$) โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านนิสสัยสัมปันโน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.64$, $S.D.=0.40$) ด้านวิรุโธ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$, $S.D.=0.41$) ด้านจักขุมา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$, $S.D.=0.39$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระราชวัลลาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ) (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านจักขุมา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ด้านวิรุโธ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 และด้านนิสสัยสัมปันโน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ จันทูปโม และคณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการของคณะสงฆ์ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการของคณะสงฆ์ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาแผนกบาลี และตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการของคณะสงฆ์ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่แตกต่างกัน

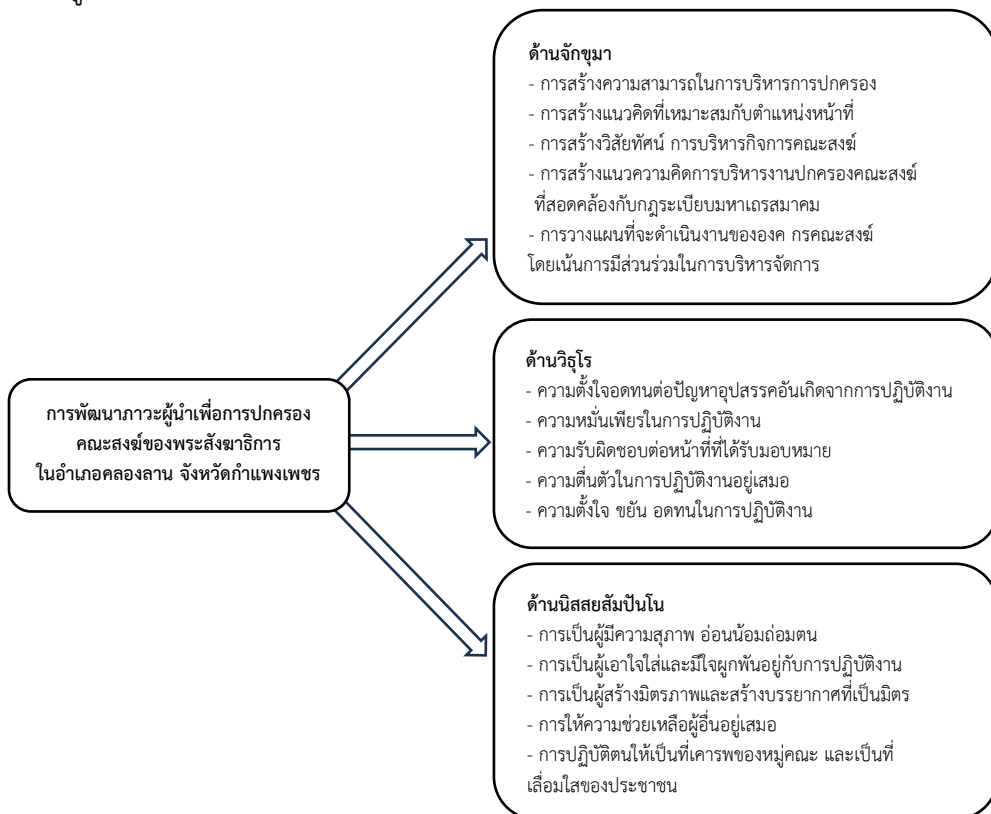
3. ปัญหา อุปสรรคและเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการควรบูรณาการทฤษฎีภาวะผู้นำสากล ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงรับใช้ ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม และภาวะผู้นำเชิงวัฒนธรรม เข้ากับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น พรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 และสัปปุริสธรรม เพื่อสร้างภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรม ยึดหยุ่นต่อสถานการณ์ รับใช้ชุมชน และสามารถธำรงรักษาวุฒันธรรมพุทธควบคู่กับการปรับตัวต่อสังคมร่วมสมัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาพชร กิตติวรเมธี (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำ

ของพระสังฆาธิการในการบริหารจัดการวัด จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า 1. ด้านการบอกกล่าว มีการประชุมบ่อย เจ้าอาวาสไม่ค่อยพบปะพระลูกวัด ไม่สั่งงานโดยตรง 2. ด้านนำเสนอความคิดเห็น ไม่ค่อยรับฟังความเห็นของพระลูกวัด ไม่ค้นหาข้อมูล ไม่รับฟังคำชี้แนะจากผู้มีประสบการณ์ 3. ด้านการมีส่วนร่วม พระลูกวัดไม่มีสิทธิ์ตรวจสอบงานต่าง ๆ ของวัด พระผู้ใหญ่ไม่ให้ผู้น้อยมีส่วนร่วม 4. ด้านการมอบหมายงาน ให้ทำงานแต่ไม่ให้อำนาจตัดสินใจ ทำงานผิดไม่ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการบริหารจัดการวัด จังหวัดสระแก้ว พระสงฆ์ควรมีการปรึกษาหารือภายในวัดกันสม่ำเสมอ เมื่อมีการสั่งงานควรบอกกล่าวด้วยตนเอง เพื่อพูดคุยรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยได้เป็นองค์ความรู้ใหม่และสามารถนำไปใช้ได้จริงดังนี้

1. ด้านจักษุมหา การพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย การสร้างความสามารถในการบริหารการปกครอง การสร้างแนวคิดที่เหมาะสมกับ ตำแหน่งหน้าที่ การสร้างวิสัยทัศน์ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ การสร้างแนวความคิดการบริหารงาน ปกครองคณะสงฆ์ที่สอดคล้องกับกฎระเบียบมหาเถรสมาคม และการวางแผนที่จะดำเนินงานขององค์กรคณะสงฆ์ โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

2. ด้านวิธูโร การพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ด้านวิธูโร ประกอบด้วย ความตั้งใจอดทนต่อปัญหาอุปสรรคอันเกิดจากการปฏิบัติงาน ความหมั่นเพียรใน การปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ความตื่นตัวในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ และความตั้งใจ ขยัน อดทนในการปฏิบัติงาน

3. ด้านนิสสัยสัมปันโนการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ด้านนิสสัยสัมปันโน ประกอบด้วย การเป็นผู้มีความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน การเป็นผู้เอาใจใส่และมีใจ ผูกพันอยู่กับการปฏิบัติงาน การเป็นผู้สร้างมิตรภาพและสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร การให้ความ ช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ และการปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของหมู่คณะ และเป็นที่เลื่อมใสของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เจ้าคณะจังหวัด ควรจัดอบรมเกี่ยวกับหลักธรรมและกฎหมายให้กับพระสังฆาธิการในจังหวัดกำแพงเพชร อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในการบริหารจัดการ คณะสงฆ์อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เจ้าคณะจังหวัด ควรจัดฝึกอบรมทักษะการสื่อสารและการประสานงานสำหรับพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้าง ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. เจ้าคณะจังหวัด ควรจัดอบรมพัฒนาวิสัยทัศน์และความสามารถในการวางแผนสำหรับพระสังฆาธิการ เพื่อช่วยให้สามารถกำหนดทิศทางและประเมินผลการดำเนินงานของคณะสงฆ์ได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ให้คณะสงฆ์จังหวัดกำแพงเพชรพัฒนาหลักสูตรอบรมมีภาวะผู้นำสำหรับพระสังฆาธิการโดยร่วมมือกับสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เน้นทักษะการบริหารจัดการการสื่อสาร การตัดสินใจ และการสร้างความสัมพันธ์
2. จัดการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้พระสังฆาธิการสามารถนำความรู้ไปใช้จริงได้ โดยอาจจัด ในรูปแบบการฝึกงาน หรือการฝึกอบรมแบบจำลองสถานการณ์
3. สร้างระบบสนับสนุนและติดตามผลการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการ อาจรวมถึงการจัดตั้งเครือข่าย หรือระบบการประเมินผล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการเปรียบเทียบกับเขตอื่น ๆ หรือจังหวัดอื่น เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่
2. ควรวิจัยเชิงลึกด้านจักขุมา วิธูโร และนิสสยสัมปันโน โดยเชื่อมโยงกับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาที่ประยุกต์ใช้ได้จริง
3. ควรศึกษาผลกระทบของการพัฒนาภาวะผู้นำต่อความเข้มแข็งของชุมชนและศรัทธาของพุทธศาสนิกชน เพื่อประเมินประสิทธิผลในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ จันทูปโม และคณะ. (2566). การพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการของคณะสงฆ์ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 6(6), 120-133.
- พระมหาพชร กิตติวรมณี. (2562). ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการบริหารจัดการวัดจังหวัดสระแก้ว. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 2(1), 1-9.
- พระมหาพชร กิตติวรมณี และคณะ. (2566). การพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 6(3), 55-69.
- พระมหาอภิชาติ ขยเมธี. (2566). การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในยุคปัจจุบัน. *วารสารบรรณการศึกษามนุษยสังคมศาสตร์*, 4(1), 108-120.
- พระราชวัลลาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ). (2563). ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(3), 760-771.
- สำนักงานเจ้าคณะอำเภอกลองลาน. (2567). *สถิติพระภิกษุจำพรรษา ประจำปี 2567*. กำแพงเพชร: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอกลองลาน.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). *การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน*. นครปฐม:
กองพุทธศาสนสถาน.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York:
Harper and Row.